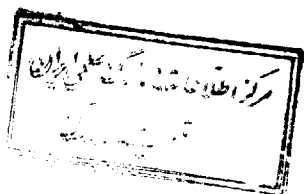

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۴۹۹
۲۸ داریوش
۳ شهریور
۵۱۹۲
۳۰ شهریور

۳۲۷۰۹

دانشگاه الزهراء

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

۱۶ / ۹ / ۱۳۷۹

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

9479

رشته

پژوهشگری علوم اجتماعی

عنوان

تأثیر توسعه شهری بر توسعه اجتماعی، مورد: شهر تهران

استاد راهنما:

آقای دکتر محمدتقی شیخی

استاد مشاور:

آقای دکتر سید یعقوب موسوی

دانشجو:

توران احمدی

اسفند ۱۳۷۸

۱۳۲۷۰۹

تقدیم به پدرم

او که با روحیه بسیار بالا، درصدد تقویت حس اعتماد به نفس من برآمد
و مشوق اصلی امر در به سرانجام رساندن هر چه نیکوتر کار بود.

تقدیم به مادرم

آینه عاطفه، پارسایی و شکیبایی که زندگی ام برایش همه زنج بود و
وجودش برایم همه مهر.

و تقدیم به

آنانیکه به من آموختند که چرا و چگونه باید اندیشید.

.....آخر تقدیم به

به همه انسانهای خودشکوفادر جامعه ای سرشار از آزادی و احترام
به حقوق یکدیگر.

تقدیر و تشکر

فراهم آوردن این مجموعه هر به لحاظ پیچیدگی بعد نظری و ابعاد دوش شناختی و هر به لحاظ وسعت حصر عملیات اجرایی آن بدون کمک و مساعدت های فکری اساتید محترم همراهی و همدلی بی دریغ مراکز اجرایی و دانشگاهی ذی ربط امکان پذیر نبود که ذکر نام همه آنها در این مختصر مقدور نیست.

اما، بر خود لازم می دانم که از اساتید و بزرگوارانی که در مسیر تبدیل شدن این ایده ی خام به یک نظام فکری منسجم قدر دانی نمایم از جمله سرکار خانم قاضی نژاد که در جریان مباحث جامعه شناسی شهری فضاهای جدیدی به رویم گشودند، جناب آقایان دکتر عسکری و قانعی داد که با برخورد موشکافانه موجب صیقل یافتن اندیشه فوق شدند، و سرکار خانم آزاده که با راهنمایی های تکنیکی باعث تصحیح مسیر مندلوژی تحقیق شدند.

خصوصاً اساتید محترم دهنما و مشاور، جناب آقای دکتر محمد تقی شیخی استاد گروه جامعه شناسی، دانشگاه الزهراء که با وجود مشغله ی زیاد ضمن پذیرفتن راهنمایی تحقیق در مقاطع متفاوت از اشادات و راهنما به ایشان بهره مند گردیدم و جناب آقای دکتر سید یعقوب موسوی، که ایشان نیز با وجود درگیری های حرفه ای، فرصت مشاورت، مطالعه و دفع اشکال آنرا تقبل نمودند، صمیمانه از همه اساتید و عزیزان تشکر می نمایم.

شماره
تاریخ
پیوست

جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه الزهرا

بسمه تعالی

بموجب نامه شماره ۸۳۸ مورخ ۱۸/۱۲/۷۸ جلسه دفاع از پایان نامه
خانم نوران احمدی دانشجوی رشته دانشکده علوم انسانی
شماره دانشجویی ۷۰۵۱۲۶۱ در روز مورخ ۱۲/۱۲/۷۸ تحت عنوان
.....
در اطاق برگزار گردید.
ابتدا خانم نوران احمدی در مورد موضوع و نتایج پایان نامه صحبت نمودند و سپس به
سئوالات اعضاء حاضر در جلسه پاسخ دادند. هیات داوران طی جلسه ای که همزمان تشکیل گردید پس از
مشورت نمره دانشجوی را ۱۹ قرار دادند و با امتیاز تعیین و مورد قبول قرار گرفت.

هیات داوران:

۱. استاد راهنما
۲. استاد مشاور
۳. داور
۴. داور

نام و نام خانوادگی مدیر گروه امضاء ۷۹/۱۲/۱۴

نام و نام خانوادگی رئیس دانشکده
یا نماینده دانشکده در شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه

<u>صفحه</u>	<u>فهرست مطالب</u>	<u>عنوان</u>
۱		چکیده
۲		پیش گفتار
		- بخش اول - مقدمه
۵		- فصل اول : طرح مساله
۷		اهمیت و ضرورت تحقیق
۸		هدف تحقیق
		- بخش دوم - مروری بر ادبیات توسعه و توسعه اجتماعی
		<u>- فصل اول</u>
۹		مقدمه
۹		۲-۱- ادبیات توسعه و توسعه اجتماعی (پیشینه تحقیق)
۱۰		۲-۱-۱- نظریه های دوقطبی کلاسیک
۱۰		۲-۱-۱-۱- نوسازی به عنوان تغییر اجتماعی
۱۰		۲-۱-۱-۲- تونیس
۱۱		۲-۱-۱-۳- دورکیم
۱۳		۲-۱-۱-۴- کولی
۱۴		۲-۱-۱-۵- رابرت ازرائی پارک
۱۴		۲-۱-۱-۶- ماکس وبر
۱۵		۲-۱-۱-۷- گرهارد لسنکی
۱۵		۲-۱-۱-۸- دارندورف
۱۵		۲-۱-۱-۹- وبلن
۱۶		۲-۱-۱-۱۰- پارسوتر
۲۰		۲-۱-۱-۱۱- مایکل تودارو
۲۰		۲-۱-۱-۱۲- برنشتاین
۲۰		۲-۱-۱-۱۳- دادلی سیرز
۲۰		۲-۱-۱-۱۴- پیتر دونالدسن

<u>صفحه</u>	<u>فهرست مطالب</u>	<u>عنوان</u>
۲۱	۲-۱-۱-۱۵- میسرا	
۲۱	۲-۱-۱-۱۶- بروگفیلد	
۲۱	۲-۱-۱-۱۷- جی . اچ . آبراهامز	
۲۱	۲-۱-۱-۱۸- نظریه تراوش گرایی	
۲۲	۲-۱-۱-۱۹- نظریه روانشناختی	
۲۳	۲-۱-۱-۲۳- نظریه مراحل رشد رستو	
		<u>- فصل دوم</u>
۲۴	۲-۲- مقدمه	
۲۴	۲-۲-۱- تئوری غیر اقتصادی توسعه نیافتگی	
۲۶	۲-۲-۲- تئوری وابستگی گوندر فرانک	
		<u>- فصل سوم</u>
۲۹	۲-۳- نظریه های جامعه شناسی عمومی درباره توسعه	
۲۹	۲-۳-۱- دکتر عبدالهی	
		<u>- فصل چهارم</u>
۳۲	۲-۴- مقدمه	
۳۲	۲-۴- آرائ و عقاید اندیشمندان درباره رشد شهرنشینی	
۳۲	۲-۴-۱- نظر قدما در مورد شهر	
۳۲	۲-۴-۲- رزهام لی	
۳۲	۲-۴-۳- برگل	
۳۳	۲-۴-۴- نظریات جامعه شناسان کلاسیک در مورد شهر	
۳۴	۲-۴-۵- آدناوبر	
۳۴	۲-۴-۶- یوشیا استرانگ	
۳۴	۲-۴-۷- نظریه اقلیمی شهر	
۳۴	۲-۴-۷-۱- پارک	
۳۵	۲-۴-۷-۲- بورگس	
۳۶	۲-۴-۷-۳- مکنزی	
۳۶	۲-۴-۷-۴- زیمل	
۳۷	۲-۴-۷-۵- اشپنگلر	

<u>صفحه</u>	<u>فهرست مطالب</u>	<u>عنوان</u>
۳۸	۶-۷-۴-۲- لوئیز ورث	
۳۹	۷-۷-۴-۲- ادوارد کروپات	
۳۹	۸-۴-۲- نظریه شهر نشینی و محیط مخلوق	
۴۱	۱-۱۰-۴-۲- فوستل دوکولانژ	
۴۱	۱۱-۴-۲- نظریه قرارداد و شهر	
۴۱	۱-۱۱-۴-۲- ماین	

- فصل پنجم -

۴۲	۵-۲- جامعه شناسی عمومی درباره شهر	
۴۲	۱-۵-۲- جمشید بهنام	
۴۲	۲-۵-۲- نوسازی روانی (روانشناختی)	

- فصل ششم -

۴۳	۶-۲- مشارکت سیاسی	
۴۳	۱-۶-۲- مقدمه	
۴۴	۲-۶-۲- تعریف مشارکت سیاسی	
۴۵	۳-۶-۲- اشکال مشارکت سیاسی	
۴۷	۴-۶-۲- مشارکت سیاسی و خشونت اجتماعی	
۴۹	۱-۴-۶-۲- دانیل لرنر	
۵۰	۵-۶-۲- علت مشارکت سیاسی	
۵۰	۶-۶-۲- مطالعات تجربی در زمینه موضوع تحقیق	

- بخش سوم - چارچوب نظری و فرضیات

- فصل اول -

۵۷	۱-۳- تعریف مسئله (مساله)	
۵۹	۲-۳- مقدمه	
۵۹	۳-۳- نظریات مربوط به توسعه اجتماعی	
۵۹	۱-۳-۳- دیدگاه کارکردگرایی	
۶۰	۱-۱-۳-۳- پارسوتر	
۶۱	۲-۳-۳- دیدگاه دوقطبی کلاسیک درباره توسعه اجتماعی	

۶۱	۳-۳-۲-۱- نظریه کنش متقابل نمادی
۶۲	۳-۳-۲-۲- کولی
۶۲	۳-۳-۲-۳- امیل دورکیم (نظریه واقعیت اجتماعی)
۶۴	۳-۳-۲-۷- ماکس وبر
۶۴	۳-۳-۲-۸- نظریه کشمکش
۶۵	۳-۳-۲-۹- دارندورف
۶۵	۳-۳-۲-۱۰- مکتب شیکاگو
۶۵	۳-۳-۲-۱۱- پارک
۶۵	۳-۳-۲-۱۲- نوسازی روانی
۶۵	۳-۳-۲-۱۳- دیوی دمک کله لند
۶۵	۳-۳-۲-۱۴- الکس اینکلس
۶۶	۳-۳-۲-۱۵- آرنولد اندرسن و ادوارد شیلز
۶۶	۳-۳-۳- نظریه توسعه اجتماعی
۶۶	۳-۳-۳-۱- رابرت وود
۶۶	۳-۳-۴- نظریه نوسازی
۶۷	۳-۳-۴-۱- بروگفیلد
۶۷	۳-۳-۵- جامعه شناسی عمومی
۶۷	۳-۳-۵-۱- دکتر محمد تقی شیخی
۶۷	۳-۳-۵-۲- دکتر عبدالهی
۶۷	۳-۳-۶- توسعه اجتماعی از نظر علمی
۶۷	۳-۳-۶-۱- یونسکو
۶۷	۳-۳-۶-۲- سیریل بلک
۶۸	۳-۳-۷- جامعه شناسی رفتاری
۶۸	۳-۳-۷-۱- پاول . بی . هورتون
۶۸	۳-۳-۸- نظریه اجتماعی - روان شناختی شهر
۶۹	۳-۳-۹- نظریه صورت اجتماعی
۶۹	۳-۳-۹-۱- زیمل

۶۹	۱۰-۳-۳- نظریه فرهنگ شهری
۶۹	۱-۱۰-۳-۳- اشپنگر
۶۹	۱۱-۳-۳- مکتب شیکاگو
۷۰	۱-۱۱-۳-۳- پارک
۷۰	۲-۱۱-۳-۳- آدناوبر
۷۰	۳-۱۱-۳-۳- اجتماعات فرعی، لوئیز ورث
۷۳	۴-۳- نظریه های مشارکت سیاسی
۷۳	۱-۴-۳- لوئیز کارسینو
۷۳	۲-۴-۳- مک کلاسکی
۷۳	۳-۴-۳- ماکس کاس و میل براث
۷۴	۴-۴-۳- دانیل لرنر
	- فصل سوم: نظریه های شناخت
۷۵	۵-۳- نظریه های شناخت و روش شناسی
۷۵	۱-۵-۳- دیدگاه تجربه گرایی
۷۶	۲-۵-۳- دیدگاه ماتریالیسم دیالکتیک
۷۸	۳-۵-۳- دیدگاه دیالکتیکی - انتقادی
۷۹	۴-۵-۳- دیدگاه عقلگرایی انتقادی
۸۰	۵-۵-۳- دیدگاه استنباطی
۸۰	۶-۳- روش شناسی
۸۱	۷-۳- نقش عمل در جریان شناخت
۸۲	۸-۳- عملیاتی کردن
۸۳	۹-۳- مدل تحلیلی
۸۶	۱۰-۳- مرجع نظری فرضیه ها
۹۳	۱-۱۰-۳- مرجع نظری متغیرها و معرفها
۹۴	۲-۱۰-۳- متغیرها و معرفها
۹۵	۱۱-۳- روش تحقیق
۹۵	۱-۱۱-۳- محتوای تحقیق
۹۵	۲-۱۱-۳- تکنیک جمع آوری داده ها

صفحه	فهرست مطالب	عنوان
۹۵	۳-۱۱-۳- روش بررسی این پژوهش	
۹۶	۳-۱۱-۴- نمونه گیری و حجم نمونه	
۹۷	۳-۱۱-۵- شرایط جامعه آماری یا نمونه تحقیق	
۱۰۱	۳-۱۱-۸- استخراج پرسشنامه	
		- فصل چهارم: یافته ها
۱۰۴		۳-۶- یافته ها
۱۰۵		۳-۶-۱- اعتبار و روایی تحقیق
۱۰۸		۳-۶-۲- توصیف متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق
		- فصل پنجم: آزمون فرضیه ها
		۳-۷- آزمون فرضیه های فرد
۱۱۷		۳-۷-۱- رابطه متغیر رسانه های گروهی با توسعه اجتماعی
۱۱۸		۳-۷-۲- آزمون رابطه رسانه های گروهی با توسعه اجتماعی از طریق فرمان Crosstabs
۱۲۲		۳-۷-۳- آزمون رابطه رسانه های گروهی با توسعه اجتماعی از طریق رگرسیون چند متغیری
۱۲۳		۳-۷-۴- رگرسیون لجستیک آزمون رابطه رسانه های گروهی با توسعه اجتماعی*
۱۲۶		۳-۷-۵- وضعیت مطبوعات در کشور های در حال توسعه
۱۲۸		۳-۷-۵-۱- بررسی وضعیت مطبوعات در ایران
۱۲۸		۳-۷-۶- روش تحلیل مسیر
۱۳۰		۳-۷-۶-۱- رابطه متغیر شهرنشینی با مشارکت سیاسی
۱۳۳		۳-۷-۶-۲- رابطه متغیر شهرنشینی با خودشکوفائی
۱۳۳		۳-۷-۶-۳- رابطه شهرنشینی با خود شکوفایی افراد جامعه
۱۳۵		۳-۷-۶-۴- رابطه سابقه زندگی در شهر با توسعه اجتماعی
۱۳۶		۳-۷-۶-۵- رابطه اوقات فراغت با احساس تعلق به اجتماع عام
۱۳۶		۳-۷-۶-۶- رابطه شهرنشینی با احساس تعلق به اجتماع عام (با استفاده از رگرسیون)

صفحه

فهرست مطالب

عنوان

- ۱۴۱ -۳-۷-۶-۱۰- رابطه احساس وظیفه شهروندی با قانونگرایی
- ۱۴۲ -۳-۷-۶-۱۱- تحلیل عاملی
- ۱۴۵ -۳-۷-۶-۱۱-۱- اجرای تحلیل عاملی از طریق کامپیوتر
- ۱۴۷ -۳-۷-۶-۱۲- رابطه شهرنشینی با توسعه اجتماعی (از طریق Crosstabs)
- ۱۴۸ -۳-۷-۶-۱۳- رگرسیون خطی
- ۱۵۰ -۳-۷-۶-۱۴- آزمون رابطه سطح زندگی شهری با خود شکوفایی افراد
از طریق رگرسیون خطی
- ۱۵۱ -۳-۷-۶-۱۵- تحلیل و اریانس یک طرفه
- ۱۵۳ -۳-۷-۶-۱۵-۱- رابطه جنسیت با آمادگی پذیرش عقاید دیگران
از طریق تحلیل واریانس یک طرفه
- ۱۵۳ -۳-۷-۶-۱۶- فرمان T برای نمونه های مستقل
- ۱۵۴ -۳-۷-۶-۱۶-۱- رابطه جنسیت با احساس تعلق به اجتماع عام
(از طریق آزمون T)
- ۱۵۵ -۳-۷-۶-۱۶-۲- رابطه متغیر جنسیت با متغیر نظم اجتماعی
- ۱۵۵ -۳-۷-۶-۱۶-۳- آزمون همان فرضیه با فرمان T
- ۱۵۶ -۳-۷-۶-۱۶-۴- رابطه جنسیت با توسعه اجتماعی از
طریق Chi-square
- ۱۵۷ -۳-۷-۶-۱۶-۵- رابطه سالهای سکونت در تهران با قانونگرایی
- ۱۵۷ -۳-۷-۶-۱۶-۶- رابطه محیط زیست سالم با آمادگی پذیرش
عقاید دیگران
- ۱۵۸ -۳-۷-۶-۱۶-۷- رابطه شهرنشینی با نظم اجتماعی
- ۱۵۹ -۳-۷-۶-۱۶-۸- رابطه محل تولد با رعایت نظم اجتماعی
- ۱۶۰ -۳-۷-۶-۱۶-۹- فرضیه اصلی و نتیجه گیری

ضمائم

- ۱۶۴ منابع و مأخذ فارسی
- ۱۷۰ منابع انگلیسی
- ۱۷۳ چکیده انگلیسی

- نمودار

۳۱	نمودار شماره ۱ - نظریه های توسعه
۴۲	نمودار شماره ۲ - نظریه های شهری
۸۴	نمودار شماره (۳-۱) - مدل تحلیلی عام
۸۵	نمودار شماره (۳-۲) - نمودار علی متغیر وابسته و متغیرهای مستقل
۹۱	نمودار شماره (۳-۳) - مرجع نظری متغیرها و معرفها
۸۹	نمودار شماره ۴ - تعریف عملیاتی متغیر مستقل
۹۰	نمودار شماره ۵ - تعریف عملیاتی متغیر وابسته

جداول

۸۹	جدول شماره ۱ - متغیر مستقل و معرفهای آن
۹۰	جدول شماره ۲ - متغیر وابسته و معرفهای آن
۱۰۰	جدول شماره ۳ - نمایش نمرات گویه ها
۱۰۲	جدول شماره ۴ - متغیر وابسته به معرفها و گویه ها
۱۰۳	جدول شماره ۵ - معرفهای شهری شدن
۱۰۶	جدول شماره ۶ - روایی و اعتبار خودشکوفایی
۱۰۷	جدول شماره ۷ - روایی و اعتبار گویه های احساس تعلق به اجتماع عام
۱۰۸	جدول شماره ۸ - روایی و اعتبار گویه های دیسپیلین
۱۰۸	جدول شماره ۹ - روایی و اعتبار گویه های مشارکت سیاسی
۱۰۹	جدول شماره ۱۰ - فراوانی متغیرهای شهری
۱۱۰	جدول شماره ۱۱ - گویه های شاخص خود شکوفایی
۱۲۰	جدول شماره ۱۷ - روزنامه چپ خوانها و توسعه اجتماعی
۱۴۲	جدول شماره ۳۰ - رابطه قانونگرایی و احساس وظیفه شهروندی
۱۵۹	جدول شماره ۴۵ - رابطه شهرنشینی و نظم اجتماعی

چکیده

در بررسی و تحلیل علمی از تغییرات اجتماعی در مفهوم عام آن می توان عوامل و شاخص های گوناگونی را در نظر گرفت. در تعیین جایگاه این عوامل قطعاً نقش و سهم پاره ای از این عوامل و شاخص ها بیش از سایرین ارزیابی می گردد. توسعه اجتماعی (Social Development) از جمله جریانات عمده و تعیین کننده دوران اخیر در ایران و بسیاری دیگر از کشورهای جهان تلقی می گردد. بررسی فوق در صدد است تا معلوم کند که آیا شهرنشینی (Urbanization) تاثیر ویژه ای بروی رویکرد توسعه شهری داشته است و یا خیر؟ متغیر اصلی وابسته در این تحقیق عبارت است از توسعه اجتماعی که در قالب متغیرهایی چون احساس تکلیف شهروندی، آمادگی پذیرش عقاید دیگران، خودشکوفایی، قانونگرایی، احساس تعلق به اجتماع و نیز مشارکت سیاسی مورد توجه قرار گرفته است. برای تبیین علمی موضوع روند توسعه اجتماعی، شهرنشینی بعنوان یک متغیر مستقل در نظر گرفته شده است. بعنوان مثال شغل متغیری در مساعدت تبیینی از مفهوم شهرنشینی کاربرد لازم را در مقام یک متغیر مستقل حاصل کرده است. ساعات کار و سابقه اشتغال در شهر خود بیانگر میزان درجه شهروندی افراد در نظر گرفته شده است. رضایت از مسکن با توجه به کیفیت، متراژ، تملک و یا رهن خود متغیر مستقل دیگر تعریف شده است. در این بررسی متغیر رفاه اجتماعی با استفاده از سنجش بهره مندی افراد از امکانات و خدمات شهری از قبیل پارک، باشگاههای ورزشی، سینما و یا مراکز خرید پوشاک و خوراک و استفاده از وسائل نقلیه شهری نیز مورد استفاده قرار گرفته است. پس از استاندارد کردن متغیرهای فوق کلیه متغیرهای فوق الذکر را در قالب یک شاخص اصلی بنام میزان استفاده از امکانات شهری مورد استفاده قرار داده ایم. شاخص میزان مشکلات زندگی شهری را به کمک پاسخ های استخراج شده از پاسخ گوینان بدست آوردیم. مواردی مانند کمبود وسائل نقلیه، عدم مطلوبیت زندگی شهری، فقدان امکانات و خدمات شهری از جمله عمده ترین متغیرهای این شاخص می باشند. از آنجا که واحد تحلیل در بررسی حاضر عبارتند از دانشجویان شهروند بنابراین، میزان درآمد، سطح تحصیلات، سن، نوع جنس، مدت اقامت در شهر تهران (مکان تحقیق) و نیز محل تولد فرد نیز به عنوان متغیرهای فردی در نظر گرفته شده اند.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه است که برای تکمیل کردن آنها از روش مصاحبه شفاهی استفاده گردید.

همبستگی نهایی بین دو شاخص توسعه شهری و توسعه اجتماعی $B = -18$ است که رابطه ای معنی دار و معکوس را نشان می دهد.

– پیشگفتار

انسان در طول هزاران سال زندگی اجتماعی، آثار و بقایایی از خود به یادگار گذاشته است که حکایت از نحوه زندگی دارد. این آثار گوناگون نمایانگر بازتابهای حیات مادی و معنوی است که در مجموع زندگی اجتماعی وی را تشکیل می دهد. بشر که زندگی را از صورت و شکل بسیار ابتدایی شروع کرده است، بتدریج بدلیل تحولات اقتصادی که با تولید از طریق کشاورزی و دامداری بوجود آورد در حدود هزاره هفتم تا نهم قبل از میلاد وارد مرحله «نوسنگی» گردید که محققان و باستان شناسان آن مرحله از حیات او را دوران «استقرار» یا «سکونت در دهکده ها» نامیده اند و این دگرگونیها را با عنوان «انقلاب نوسنگی» به یک جهش تکاملی تعبیر کردند. در همین مرحله بود که انسان به تدریج موفق به ایجاد و احداث سرپناهایی گردید که نیاز او را برای سکونت در فصول مختلف سال در یک محل خاص برآورده می ساخت. بتدریج با استفاده از مصالح ساختمانی مقاوم تری چون گل و سنگ اولین نمونه واقعی معماری ابتدایی توسط انسان بوجود آمد. بر حسب اقوال مختلف تاریخی در گذشته های بسیار دور سکونتگاه های اولیه شهری در نقاط مختلف جهان تاسیس گردیدند. عوامل خاص اقتصادی، جغرافیایی و امنیتی موجبات اولیه در ایجاد این سکونتگاه های مؤثر بوده اند. درباره ای از نقاط جهان هم چون سرزمین بین النهرین و کناره های حاصلخیز رودخانه های دجله و فرات فزونی تولیدات کشاورزی، رشد جمعیت و نیز توسعه ارتباطات باعث افزایش تمایلات ساکنین این مناطق به همزیستی در واحدهای بزرگتر جغرافیایی همچون شهر گردید. پیرامون توسعه شهرنشینی ایران می توان به نکاتی چند اشاره کرد^(۱): این ناحیه نه فقط برای کشاورزی آب و خاک مساعدی داشت، بلکه از نظر ارتباطی تماسهای مکرر بین مردمان را با فرهنگهای مختلف که در طول هزاران سال به آن دست یافته بودند - تسهیل می کرد. مهارتهای و صنایع دستی افراد خارجی و بومیان در این ناحیه در هم آمیخت و در تکامل اولین شهرهای حقیقی در این گوشه از جهان نقش مهمی ایفا کرد. بعضی از آنها مثل اریدو Eridu، آریخ Erech، لاگاش Lagash، کیش Kish، و اور Ur را باستان شناسان بیشتر از بقیه شهرهای دیگر می شناسند. دره نیل که خود از مناطق بسیار پیشرفته از جهات اسباب و آلات کشاورزی و حمل و نقل محسوب می گردید، قلمرو و اولین شهرنشینی بوده است. از نوشته های تاریخی چنین بر می آید که در حدود ۳۱۰۰ سال قبل از میلاد جوامع شهری در دلتای نیل وجود داشته است. در حالیکه در فلات

۱- تاریخ شهرسازی دوره ایلامی نقطه عطفی در تحول شهرسازی و شهرنشینی در ایران است بعد هخامنشیان